

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน



คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๙๖/๒๕๖๖

เรื่อง สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน กรณีขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคืนสิทธิในที่ดินซึ่งถูกเวนคืน เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษ บริเวณตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ผู้ร้อง



ผู้ถูกร้อง

กรมทางหลวง โดยแขวงทางหลวงนนทบุรี

ที่ ๑

กรมที่ดิน โดยสำนักงานที่ดินจังหวัดนนทบุรี สาขาบางใหญ่

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

๑.๑ ผู้ร้องได้ร้องเรียนทางไปรษณีย์ ตามเรื่องร้องเรียนที่ ๕๒๔/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ กล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิกเฉยไม่คืนสิทธิในที่ดินให้กับผู้ร้อง กรณีการเวนคืนที่ดินสำหรับโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี ซึ่งกำหนดแนวเขตที่ดินครอบคลุมพื้นที่ของผู้ร้อง โฉนดที่ดินเลขที่ [REDACTED] บริเวณตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จำนวน ๑๗ ตารางวา โดยเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งให้ผู้ร้องไปตกลงราคาค่าทดแทนที่ดิน พร้อมทั้งจ่ายค่าเวนคืนที่ดินให้กับผู้ร้องเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๙๖,๑๕๐ บาท ต่อมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ผู้ร้องได้ยื่นคำขอรังวัดที่ดินเพื่อแบ่งแยกที่ดินซึ่งถูกเวนคืนดังกล่าวออกจากโฉนดที่ดินต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่ผลการรังวัดปรากฏว่าที่ดินของผู้ร้องไม่อยู่ในเขตเวนคืน และเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิกถอนรายการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าว และแจ้งให้ผู้ร้องคืนเงินค่าเวนคืน ซึ่งเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๕ ผู้ร้องได้คืนเงินดังกล่าวแล้ว

เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิกถอนรายการจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายที่ดินเพื่อโอนที่ดินคืนผู้ร้อง โดยอ้างว่าไม่เข้าหลักเกณฑ์การเวนคืนที่ดินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๒ แจ้งผู้ร้องว่าเป็นความผิดพลาดของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการกำหนดเขตทาง และได้ลงบันทึกในโฉนดที่ดินแล้ว จึงไม่อาจเพิกถอนรายการจดทะเบียนได้ ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติว่าด้วย

/การเวนคืน...

และการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้ร้องเห็นว่าการดำเนินการของผู้ถูกร้องทั้งสองส่งผลให้ผู้ร้องไม่ได้รับการคืนสิทธิในที่ดิน จึงขอให้ประธานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อคืนสิทธิในที่ดินให้แก่ผู้ร้อง

๑.๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่าการแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนข้างต้น อาจกระทำได้โดยการประสานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงรับไว้เป็นคำร้อง (ช) ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๕ เพื่อดำเนินการตามข้อ ๑๘/๑ ของระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเชิญผู้ถูกร้องทั้งสองเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการแก้ไขปัญหา เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผลการประชุมไม่ได้ข้อยุติ เนื่องจากผู้ถูกร้องทั้งสองมีความเห็นทางกฎหมายในการเพิกถอนรายการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินของผู้ร้องแตกต่างกัน

๑.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๖ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองมีความเห็นเรื่องการตีความกฎหมายและการบังคับใช้ไม่ตรงกันจนผู้ร้องได้รับความเดือดร้อน ซึ่งอาจมีประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงมีมติให้รับเป็นคำร้องที่ ๓๐/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เพื่อตรวจสอบต่อไป

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ บันทึกสรุปเรื่องร้องเรียนที่ ๕๒๔/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ และเอกสารประกอบที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) สำเนาโฉนดที่ดินเลขที่ [REDACTED]
- ๒) สำเนาหนังสือแนวทางหลวงนทบุรี ที่ คค ๐๖๐๗๙ (ม.๑)/๑๘๗๔ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงผู้ร้อง
- ๓) สำเนาใบนัดตรวจวัดตามคำขอฉบับที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
- ๔) สำเนาหนังสือแนวทางหลวงนทบุรี ที่ คค ๐๖๐๗๙ (ม.๑)/๓๒ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๕ ถึงผู้ร้อง

/๕) สำเนา...

๕) สำเนาใบเสร็จรับเงิน แหวงทางหลวงนนทบุรี เล่มที่ ๐๔/๖๕ เลขที่ ๓๔
ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๕

๒.๑.๒ บันทึกสรุปการประสานการให้ความช่วยเหลือ คำร้อง (ข) ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ลง
วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๕

๒.๑.๓ บันทึกข้อเท็จจริงการลงพื้นที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม
๒๕๖๖ ณ กรมทางหลวง และกรมที่ดิน และเอกสารประกอบที่สำคัญ ได้แก่

๑) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดนนทบุรี สาขาบางใหญ่ ที่ นบ
๐๐๒๐.๐๑/๔๒๘๗ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ถึงผู้อำนวยการแขวงทางหลวงนนทบุรี

๒) สำเนาหนังสือแขวงทางหลวงนนทบุรี ที่ คค ๐๖๐๗๙ (ม.๑)/๑๓๑๘
ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕ ถึงเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนนทบุรี สาขาบางใหญ่

๓) สำเนาระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียน
ในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๔

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องไม่ได้ให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ข้อเท็จจริงเป็นไปตามข้อ ๑ ความเป็นมา

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม
๒๕๖๖ ณ กรมทางหลวง สรุปได้ว่า

๑.๑) การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑
สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี มีเส้นทางระหว่าง กม.๐+๐๐ - กม.๙๖+๔๑๐.๓๐๐ ในท้องที่อำเภอบางใหญ่
อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี อำเภอพุทธมณฑล อำเภอนครชัยศรี อำเภอเมืองนครปฐม
จังหวัดนครปฐม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
เป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติกำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อสร้าง
ทางหลวงสายนี้ เจ้าของทรัพย์สินส่วนใหญ่ไม่ยอมรับราคาค่าทดแทนซึ่งเป็นอุปสรรคในการเข้าครอบครอง
หรือใช้อสังหาริมทรัพย์ อันเป็นเหตุให้การก่อสร้างล่าช้า อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
หรือประโยชน์ของรัฐอันสำคัญ ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ในการสร้างทางหลวงสายดังกล่าว
จึงจำเป็นต้องประกาศกำหนดให้การเวนคืนทางหลวงสายนี้เป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน

/ตามมาตรา ๑๓...

ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐^๑ (ซึ่งใช้บังคับในวันที่กำหนดเขตที่ดินที่จะเวนคืน) เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจวางเงินค่าทดแทน และเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้ทั้งหมด

๑.๒) ปัญหาข้อพิพาทของผู้ร้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับการคืนที่ดินที่ถูกแนวเวนคืนก่อสร้างทางหลวงที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ สำนว่งที่ดินผิดพลาดคลาดเคลื่อน แต่การจะคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาท ตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒^๒ (ซึ่งใช้บังคับในปัจจุบัน) จะดำเนินการได้เมื่อการเวนคืนเสร็จสิ้นแล้ว แต่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนโดยการเวนคืนจะเสร็จสิ้นหรือมีผลสมบูรณ์ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้รังวัดที่ดิน และผลการรังวัดปรากฏว่าที่ดินถูกเขตทางหลวง แต่ในกรณีของผู้ร้อง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้สำรว่งที่ดินเพื่อทราบเนื้อที่ที่ถูกเขตทางหลวงตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐^๓ โดยยังไม่ได้รังวัด

/เมื่อได้...

^๑ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๑๓ ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าการเวนคืนที่ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖ แล้วหากเนินเข้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหรือประโยชน์ของรัฐอันสำคัญอย่างอื่นให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้การเวนคืนนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วนได้

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนที่จะมีการเวนคืน แต่ต้องมีหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกสิบวัน และเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนที่กำหนดขึ้นตามมาตรา ๙ โดยให้จ่ายเงินค่าทดแทนที่ดินก่อนการเข้าครอบครองหรือใช้ที่ดิน ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์อื่น และเป็นกรณีที่สามารถตกลงกันได้ให้จ่ายตามราคาที่ได้ตกลงกัน แต่ต้องไม่เกินราคาเบื้องต้นที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๙ หากเป็นกรณีที่ไม่อาจตกลงกันได้ เมื่อเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ได้วางเงินค่าทดแทนตามมาตรา ๓๑ แล้ว ให้มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้

^๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๕๓ ที่ดินที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนภายในระยะเวลาตามมาตรา ๕๑ หรือเหลือจากการใช้ประโยชน์ ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทมีสิทธิขอคืนที่ดินนั้น และในกรณีที่เจ้าของเดิมหรือทายาทมีที่ดินที่มีการซื้อขายตามมาตรา ๓๔ รวมเป็นแปลงเดียวกันกับที่ดินที่ขอคืน และเจ้าหน้าที่ยังมีได้นำที่ดินนั้นไปใช้ประโยชน์ ให้มีสิทธิขอคืนที่ดินดังกล่าวได้ด้วย

^๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๘ ภายในกำหนดอายุแห่งพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีสิทธิเข้าไปในที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่อยู่ภายในเขตที่ดินตามแผนที่เพื่อกระทำการเท่าที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อทำการสำรวจและเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนที่แน่นอนแต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวทราบถึงกิจการที่จะต้องกระทำล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มกระทำการนั้น และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์ ดังกล่าวขอที่จะได้รับค่าทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกิจการที่ต้องกระทำนั้น

เมื่อได้ผลการสำรวจเพื่อทราบเนื้อที่ที่ถูกเขตทางหลวงแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้แจ้งผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้แก้ไขหลักฐานทางทะเบียนโดยไม่ต้องกันเขตรูปแผนที่ในโฉนดที่ดิน ซึ่งได้จัดแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ต่อมาเมื่อผู้ร้องได้ยื่นคำขอรังวัดต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ผลการรังวัดปรากฏว่าที่ดินไม่ถูกเขตทางหลวง ดังนั้น การเวนคืนจึงยังไม่เสร็จสิ้น และไม่เข้าข่ายการคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทตามมาตรา ๕๓

๑.๓) การสำรวจที่ดินโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ทราบเนื้อที่อสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนเบื้องต้นเท่านั้น ยังไม่ได้รังวัดกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อมาผู้ร้องยื่นคำขอรังวัดและผลการรังวัดปรากฏว่าที่ดินโฉนดเลขที่ [REDACTED] ไม่ได้ถูกเวนคืนตั้งแต่แรก ทำให้การแจ้งแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนไปยังผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกรณีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจัดแจ้งเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์โดยคลาดเคลื่อน หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เข้าตามลักษณะมาตรา ๖๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน^๔ ซึ่งให้อำนาจอธิบดีกรมที่ดินหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิกถอนหรือแก้ไขรายการจดทะเบียนดังกล่าว

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ณ กรมที่ดิน สรุปได้ว่า

๒.๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้จัดแจ้งรายการบันทึกการแบ่งขายที่ดินบางส่วนในโฉนดที่ดินเลขที่ [REDACTED] ซึ่งเป็นการจดทะเบียนไปตามที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้มีหนังสือแจ้งผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้แก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในที่ดินตามความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ (ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้น) ถือได้ว่าการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินนับแต่วันชำระเงินตามกฎหมายดังกล่าว และการเวนคืนเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้น การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทจะต้องดำเนินการตามหมวด ๓ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ เนื่องจากมาตรา ๖๕ วรรคสอง บัญญัติให้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินและประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นอันใช้ได้ ส่วนการดำเนินการต่อไป

/ให้ดำเนินการ...

^๔ ประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๖๑ เมื่อความปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจัดแจ้งเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อน หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายซึ่งดำรงตำแหน่งรองอธิบดีหรือผู้ตรวจราชการกรมที่ดินมีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้

ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติ^๕ ประกอบกับมาตรา ๖๗^๕ ให้นำหมวด ๓ การค้ำนองสังหาริมทรัพย์ ให้เจ้าของเดิมหรือทายาทมาใช้บังคับกับที่ดินที่ถูกเวนคืนนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ใช้บังคับจนถึงวันก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

๒.๒) เมื่อต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงตามผลการรังวัดของช่างรังวัดว่า ที่ดินที่ขอรังวัดไม่ได้อยู่ในแนวเวนคืน การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนในโฉนดที่ดินเลขที่ [REDACTED] ของผู้ร้อง จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะดำเนินการตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนฯ มีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้อง และผู้ถูกร้องที่ ๑ ไปดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๓ การค้ำนองสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาท มาตรา ๕๒ ถึงมาตรา ๕๗ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง และมาตรา ๖๗ จึงเป็นการถูกต้องแล้ว

๒.๓) เมื่อผู้ร้องและผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๓ เรียบร้อยแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวจะดำเนินการตามข้อ ๑๘ ของระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๔^๖ ซึ่งได้วางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนโอนคืนที่ดินให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทไว้ต่อไป

๒.๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) เมื่อปี ๒๕๕๖ กรมทางหลวงเริ่มดำเนินโครงการเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี เพื่ออำนวยความสะดวกและความรวดเร็วแก่การจราจร

/และการขนส่ง...

^๕ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๖๗ ให้นำหมวด ๒ การใช้ประโยชน์ในที่ดินที่ได้จากการเวนคืนและหมวด ๓ การค้ำนองสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิมหรือทายาท มาใช้บังคับกับที่ดินที่ถูกเวนคืนนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ใช้บังคับจนถึงวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม แต่ระยะเวลาห้าปีหรือระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๑ และระยะเวลาสามปีตามมาตรา ๕๓ วรรคสอง เฉพาะกรณีที่ไม่ถือจากการใช้ประโยชน์ ให้นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

^๖ ระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้อ ๑๘ กรณีเจ้าหน้าที่เวนคืนหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เวนคืน ขอจดทะเบียนโอนที่ดินที่ได้มาตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนหรือถือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการดังนี้

และการขนส่งอันเป็นกิจการสาธารณูปโภค ซึ่งหากการเวนคืนนั้นช้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมาก แก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม คณะรัฐมนตรีจึงได้ประกาศให้เป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นได้ก่อนมีการเวนคืน^๗

๒) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๑๒/๒๕๕๕^๘ วางหลักไว้ว่า ในการเวนคืน อสังหาริมทรัพย์ เมื่อคณะรัฐมนตรีประกาศให้การเวนคืนเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน หากเจ้าหน้าที่ เวนคืนได้จ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนในกรณีที่ตกลงกันได้ หรือวางเงินค่าทดแทนในกรณีที่ไม้อาจตกลงกันได้ ให้ถือว่ามีการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นับแต่วันชำระเงินหรือวางเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๑๓ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๑ วรรคสอง

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง กรณี การพิจารณาเพิกถอนรายการจัดแบ่งขายเวนคืนที่ดิน เนื้อที่ ๑๗ ตารางวา ในโฉนดที่ดินเลขที่ [REDACTED] ของผู้ร้อง หรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ ได้บัญญัติ รับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน โดยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มา ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิ รวมทั้งระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์ หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ^๙

/๓.๒ ข้อเท็จจริง...

^๗ ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ – กาญจนบุรี พ.ศ. ๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๖ (มีกำหนดใช้บังคับสี่ปี) และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดให้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี เป็นกรณี ที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้สำรวจเขตที่ดินเพื่อเวนคืนยังไม่แล้วเสร็จ ต่อมา จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ – กาญจนบุรี พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ (มีกำหนดใช้บังคับสี่ปี) และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดให้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ – กาญจนบุรี เป็นกรณีที่มี ความจำเป็นโดยเร่งด่วน ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

^๘ สืบค้นจาก <http://deka.supremecourt.or.th/search>, สืบค้นเมื่อ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๐

^๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๓.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบรับฟังได้ว่า

๓.๒.๑ เมื่อปี ๒๕๕๖ กรมทางหลวงเริ่มดำเนินโครงการสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี เพื่ออำนวยความสะดวกและความรวดเร็วแก่การจราจร และการขนส่ง อันเป็นกิจการสาธารณูปโภค ซึ่งหากการเวนคืนเนินเข้าไปจะเป็นอุปสรรคอย่างมากแก่การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม คณะรัฐมนตรีจึงประกาศให้เป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้กรมทางหลวง มีอำนาจเข้าครอบครองหรือใช้สิ่งสาธารณูปโภคนั้นได้ก่อนมีการเวนคืน โดยแนวเขตที่ดินบริเวณ ที่จะเวนคืนครอบคลุมพื้นที่พิพาทของผู้ร้อง โฉนดที่ดินเลขที่ [REDACTED] เนื้อที่ ๑๗ ตารางวา ตั้งอยู่ ณ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้วย

๓.๒.๒ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แจ้งให้ผู้ร้องไปตกลงราคาค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเขตทางหลวง และค่าทดแทนที่ดินส่วนที่เหลือจากการเวนคืนที่มีราคาลดลง รวมเป็นเงิน ๑๙๖,๑๕๐ บาท ซึ่งผู้ร้องได้ตกลงยินยอมและรับเงินทดแทนดังกล่าวเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๖๐ และในเดือนเดียวกันผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ แก่ไขหลักฐานทางทะเบียน โดยจัดแจ้งรายการแบ่งขายเวนคืนไว้ในสารบัญจดทะเบียนของโฉนดที่ดินผู้ร้อง^{๑๐} ต่อมาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

/ผู้ร้อง...

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอด

ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความสะดวกจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์ หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดเชยไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๐} พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่มีการตกลงซื้อขายอสังหาริมทรัพย์กันได้ตามมาตรา ๑๐ ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่จ่ายเงินค่าอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวทั้งหมดให้แก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ทำสัญญาซื้อขาย

ในการทำสัญญาซื้อขาย หากปรากฏว่าอสังหาริมทรัพย์ที่ซื้อขายมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินทราบ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวดำเนินการแก้ไขหลักฐานทางทะเบียนในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินทั้งฉบับที่เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานที่ดินที่ทำการที่ดินอำเภอหรือที่ทำการที่ดินกิ่งอำเภอ และฉบับที่ผู้มีสิทธิในที่ดินยึดถือไว้โดยให้ถือว่าเป็นการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามกฎหมายและให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม และค่าอากรแสตมป์ ทั้งนี้ ให้ถือว่าได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนับแต่วันชำระเงินตามวรรคหนึ่ง

ผู้ร้องได้ยื่นคำขอต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เพื่อรังวัดแบ่งแยกที่ดินที่ถูกเวนคืนออกจากโฉนดที่ดิน แต่ผลการรังวัดปรากฏว่าที่ดินของผู้ร้องไม่ได้อยู่ในเขตเวนคืน จากนั้นในเดือนกันยายน ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงแจ้งผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้เพิกถอนรายการจดทะเบียนขายเวนคืน โดยอาศัยมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน^{๑๑} และเรียกคืนเงินค่าทดแทนที่ผู้ร้องได้รับ ซึ่งผู้ร้องได้คืนเงินแก่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๕ และร้องขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินการเพื่อเพิกถอนรายการจดทะเบียนขายเวนคืน

๓.๒.๓ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้แจ้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ว่าไม่อาจเพิกถอนรายการจดทะเบียนขายเวนคืน ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินได้ เนื่องจากเป็นรายการจดทะเบียนขายที่ดินตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามหมวด ๓ การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท มาตรา ๕๒ ถึงมาตรา ๕๗ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง และมาตรา ๖๗ ของพระราชบัญญัตินี้ อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ชี้แจงกลับไปยังผู้ถูกร้องที่ ๒ ในเดือนเดียวกันว่า การคืนที่ดินให้กับผู้ร้องตามมาตรา ๕๓^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะต้องเป็นกรณีที่ดินที่ถูกเวนคืนจริง และไม่ได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนหรือเหลือจากการใช้ประโยชน์ แต่กรณีของผู้ร้องเกิดจากการรังวัดที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังนั้น ที่ดินของผู้ร้องจึงไม่ได้ถูกเวนคืนมาตั้งแต่ต้น และขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิกถอนรายการจดทะเบียนตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินต่อไป

๓.๓ พิจารณาแล้วเห็นว่า ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เมื่อคณะรัฐมนตรีประกาศให้การเวนคืนที่ดินเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน หากเจ้าหน้าที่เวนคืนได้จ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนในกรณีที่ตกลงกันได้ ให้ถือว่ามีการโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นับแต่วันที่ชำระเงินหรือวางเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๑๓ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๑๑ วรรคสอง^{๑๓} เมื่อที่ดินของผู้ร้องเนื้อที่ ๑๗ ตารางวา ได้ถูกเวนคืนเพื่อสร้างทางหลวงพิเศษหมายเลข ๘๑ สายบางใหญ่ - กาญจนบุรี ซึ่งเป็นกรณีที่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วน กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวย่อมตกเป็นของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่ผู้ร้องได้รับเงินค่าทดแทนที่ดิน ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๔ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ที่ดินของผู้ร้องไม่ได้อยู่ในเขตเวนคืน ผู้ร้องจึงคืนเงินค่าทดแทนและขอให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินการเพื่อเพิกถอนรายการจดทะเบียนขายเวนคืน โดยจะต้องดำเนินการเพื่อคืนที่ดินให้แก่ผู้ร้อง ตามขั้นตอนและวิธีการที่บัญญัติไว้ใน หมวด ๓ การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์

/พ.ศ. ๒๕๖๒...

^{๑๑} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๔

^{๑๒} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒

^{๑๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๑๒/๒๕๕๔

พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบมาตรา ๖๕ วรรคสอง ที่บัญญัติให้การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นอันใช้ได้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้^{๑๔} กล่าวคือ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาการคืนที่ดินให้แก่ผู้ร้องตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ตามมาตรา ๕๕^{๑๕} เสียก่อน และแจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ จดทะเบียนโอนที่ดินดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ร้องต่อไป

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ แจ้งให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ เพิกถอนรายการจดทะเบียนขายเวนคืน ตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยอาศัยเหตุจากการรังวัดที่คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และถือว่าที่ดินของผู้ร้องไม่ได้ถูกเวนคืนมาตั้งแต่ต้นจึงเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยขั้นตอนที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ กระทบต่อสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ ได้รับรองไว้ การดำเนินการของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อดำเนินการต่อไป

สำหรับกรณีของผู้ถูกร้องที่ ๒ เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ได้ดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเสียก่อน ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงยังไม่มีหน้าที่เพิกถอนรายการจดทะเบียนขายเวนคืนหรือจดทะเบียนโอนที่ดินดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ร้อง กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๗/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๖ จึงมีมติว่าการดำเนินการของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้อง และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑

/ตามรัฐธรรมนูญ...

^{๑๔} อ้างไว้แล้วในเชิงอรรถที่ ๕

^{๑๕} มาตรา ๕๕ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอคืนที่ดินตามมาตรา ๕๓ ให้เจ้าหน้าที่แต่งตั้งคณะกรรมการชั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่เวนคืนเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนกรมการที่ดิน และผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นกรรมการ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาการคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท โดยให้คณะกรรมการพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้เจ้าหน้าที่แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ยื่นคำร้องขอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) ประกอบมาตรา ๓๖ โดยให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินการเพื่อคืนที่ดินให้ผู้ร้อง ตามขั้นตอนและวิธีการที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาทแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ พร้อมทั้งจ่ายค่าเสียหายโอกาสจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

